

بولتن پناهندگان

شماره چهارم

نگاهی به وضعیت معیشتی پناهجویان، پناهندگان و
مهاجرین افغانستانی در ایران

بهمن ماه ۱۴۰۱

سازمان دفاع از قربانیان خشونت

www.odvv.org

پیشگفتار:

سازمان دفاع از قربانیان خشونت، به عنوان تشکلی غیردولتی، غیرسیاسی و غیرانتفاعی، دارای مقام مشورتی خاص با شورای اقتصادی اجتماعی ملل متحد است که فعالیت خود را در سال ۱۳۶۷ آغاز کرده است. این سازمان با توجه به عضویت در ائتلاف‌های بین‌المللی از جمله شورای توانبخشی بین‌المللی برای حمایت از قربانیان شکنجه و در راستای مأموریت خود همواره حمایت از تمامی اقشار جامعه را در دستور کار خود قرار داده است و بدون تبعیض و به دور از فضا سازی سیاسی اقدام به حمایت از این گروه‌ها از جمله پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی نموده است. برای حصول این هدف، سازمان به صورت مستقل و همچنین در چارچوب تفاهم‌نامه‌های دوجانبه و سه جانبه پروژه‌های مختلفی را در سال‌های گذشته برای حمایت از این اقشار به سرانجام رسانده است. لذا در همین راستا، و برای آشنایی بیشتر با وضعیت این اقشار، سازمان در نظر دارد تا شرایط پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی را در ایران مورد بررسی کارشناسانه قرار داده تا بتوان با تصویری کامل از وضعیت آنها حمایت بهتر و مؤثرتری را نیز برای این گروه‌ها فراهم نمود.

در شماره نخست این کتابچه تحلیلی، وضعیت کلی پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی و به طور کلی اتباع خارجی در ایران و شرایط زندگی آنها مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در شماره دوم و سوم این بولتن به ترتیب وضعیت آموزشی و بهداشتی این گروه‌ها بررسی شد. در این شماره نیز وضعیت معیشتی از جمله اشتغال آنها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

فهرست

۳.....	مقدمه.....
۴.....	اقتصاد، معیشت و اشتغال اتباع افغانستانی در ایران.....
۱۲.....	پیشنهادات.....
۱۳.....	جمع بندی.....
۱۴.....	منابع و مآخذ.....

ایران نزدیک به پنج دهه است میزبان یکی از بزرگ‌ترین جمعیت‌های پناهنده جهان، یعنی پناهندگان افغانستانی است. علی‌رغم تمامی تلاش‌های صورت گرفته چه در سطح سازمان‌های بین‌المللی از قبیل آژانس‌های سازمان ملل متحد، سازمان‌های غیردولتی ملی و بین‌المللی و چه در سطح همکاری‌های بین‌الدولتی میان جمهوری اسلامی و دیگر کشورهای دخیل، شرایط اجتماعی - اقتصادی در ایران و همچنین برخی تحریم‌های خارجی باعث شده است که پناهندگان و مهاجرین افغانستانی در ایران برای دستیابی به برخی مشاغل با چالش‌های گوناگونی مواجه شوند. از طرف دیگر این شرایط باعث شده است که بار مضاعفی بر دولت ایران جهت تأمین مایحتاج آنها و همچنین به این گروه‌ها تحمیل شود. در این شرایط، پناهندگان و به ویژه پناهجویان و مهاجرین، به صورت کلی اتباع خارجی، بیشتر در معرض خطر عدم دسترسی برابر به خدمات و امکانات از جمله فرصت‌های شغلی، وام‌ها، اعتبارات و سایر حمایت‌های مالی که می‌تواند منجر به فقر آنها شود قرار دارند. از این رو در این کتابچه سعی شده است تا ابعاد گوناگون این قضیه و مسئله میعشت اتباع خارجی مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

اقتصاد، معیشت و اشتغال اتباع افغانستانی در ایران

دسترسی به بازار کار و اشتغال ستون فقرات اقامت اتباع افغانستانی در ایران را تشکیل می‌دهد، مسئله‌ای که نقش تعیین کننده‌ای در وضعیت اقامت طولانی اتباع افغانستانی در ایران را به دنبال داشته است. با توجه به تحولات افغانستان در مقاطع مختلف اما همچنان شرایط و امکانات در ایران در قیاس با افغانستان به گونه‌ایست که علی‌رغم تمامی مشکلات موجود باعث شده است این افراد که حالا با توجه به سرشماری‌های انجام شده، بدون احتساب افراد بدون مدرک، به سه و نیم میلیون نفر می‌رسند قصد ترک کشور را نداشته باشند. به ویژه اینکه قسمت اعظم این افراد حدود چهار دهه است که در ایران ساکن بوده و مسیرهای کسب درآمد را پیدا نموده‌اند. از سوی دیگر وضعیت اتباع افغانستانی غیرمجاز که برخی تخمین می‌زنند بیش از یک میلیون نفر باشد^۱ نیز چندان روشن نیست. لذا از آنجا بازگشت پناهندگان (نه غیرمجازین) نیز همواره تحت نظارت سازمان ملل متحد به صورت داوطلبانه بوده است، پیش‌بینی می‌شود چشم انداز روشنی برای بازگشت آنها وجود نداشته باشد به ویژه اینکه بسیاری از این پناهندگان نسل دوم و سوم بوده و حتی یکبار هم به کشور خود سفر نداشته‌اند. بررسی جوانب مختلف تأثیرات حضور پناهندگان در کشور و از جمله سهم آنان در امر اقتصادی، زمینه را برای ادغام هرچه مناسب این افراد که می‌توان گفت اقلیت قابل توجهی را در ایران تشکیل خواهند داد، فراهم خواهد آورد. موضوعی که هنوز دولت ایران در خصوص کم و کیف آن تصمیمی اتخاذ نکرده است. نگاهی به آمار و ارقام مربوط به نرخ اشتغال و بیکاری اتباع افغانستانی در کشور می‌تواند ما را در درک وضعیت معیشتی این

^۱ طبق آمار رسمی ۷۸۰/۰۰۰ پناهنده افغانستانی دارای کارت آمایش و حدود ۲/۲۰۰/۰۰۰ نفر اتباع افغانستانی که در سرشماری سال جاری شرکت کرده‌اند در ایران سکونت دارند. اما همچنان پیش‌بینی می‌شود که بیش از یک میلیون نفر دیگر از اتباع افغانستانی در ایران حضور داشته که در سرشماری شرکت نکرده‌اند.

قشر بیشتر یاری رساند. در ذیل سعی شده است با نگاهی به آخرین آمار رسمی منتشر شده این مسئله مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

جدول ۱: جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر اتباع خارجی بر حسب وضع فعالیت -

۱۳۹۵ و ۱۳۹۰

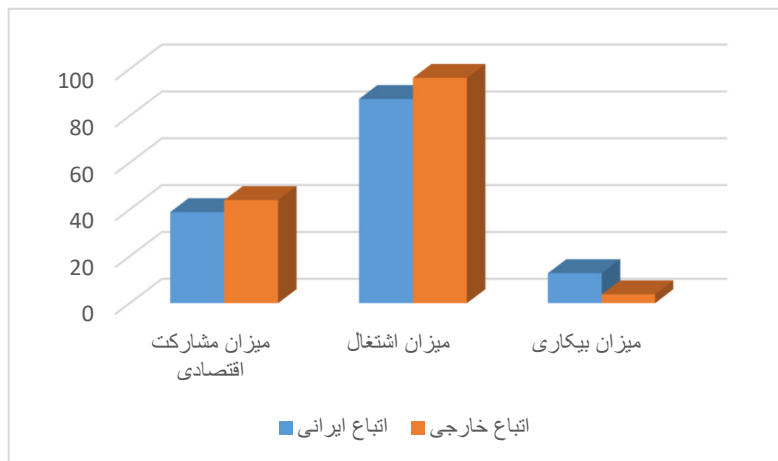
اظهاری نشده	جمعیت غیرفعال	جمعیت فعال			جمع کل	سال
		بیکاران	شاغلان	جمع کل		
۷۱۹۵۴		۳۷۲۷۰	۴۷۰۶۱۰	۵۰۷۸۸۰	۱۲۸۱۷۷۲	۱۳۹۰
۸۵۰۶	۷۰۴۶۶۵	۲۱۳۹۴	۵۳۸۶۴۶	۵۶۰۰۴۰	۱۲۷۳۲۱۱	۱۳۹۵

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

جمعیت فعال اتباع خارجی در سال ۱۳۹۵ برابر ۵۶۰،۰۴۰ نفر است که نسبت به سال ۱۳۹۰ به میزان ۱۰،۳ درصد افزایش داشته است؛ این در حالی است که جمعیت شاغل خارجی در سال ۱۳۹۵ از افزایش ۱۴،۵ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۰ برخوردار بوده ولی در مقابل بیکاران خارجی در سال ۱۳۹۵ با کاهش ۴۲،۶ درصدی مواجه بوده‌اند.

جمعیت غیرفعال اتباع خارجی نیز در سال ۱۳۹۵ برابر ۷۰۴،۶۶۵ نفر است که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ کاهش ۰،۴ درصدی را نشان می‌دهد.

نمودار ۱: نیروی انسانی بر حسب تابعیت - سال ۱۳۹۵

منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ - مرکز آمار ایران

جدول ۲: جمعیت شاغل کشور و اتباع خارجی در گروه سنی جوانان
سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

سال	گروه سنی	شاغل	
		کل کشور	اتباع خارجی (سهم درصد)
۱۳۹۰	کل	۲۰۵۴۶۸۷۴	۲,۳
	۱۵ تا ۲۴ ساله	۲۲۴۷۵۰۵	۳,۸
۱۳۹۵	کل	۲۲۶۷۰۹۸۸	۲,۴
	۱۵ تا ۲۴ ساله	۱۸۶۹۳۲۳	۷,۹

منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ - مرکز آمار ایران

از کل اتباع خارجی حاضر در کشور، تعداد ۵۸۳،۶۴۶ نفر شاغل هستند که سهم ۲,۴ درصد از شاغلین کل کشور را به خود اختصاص داده‌اند؛ همچنین تعداد

شاغلین خارجی در گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ ساله برابر با ۱۴۷،۴۳۲ نفر است. به عبارت دیگر ۷،۹ درصد جوانان شاغل کشور، جزء اتباع خارجی می‌باشند. از این رو می‌توان گفت، به همین میزان فرصت‌های شغلی از جوانان ایرانی سلب شده است.

نکته قابل تأمل آن است که سهم جوانان شاغل خارجی ۱۵ تا ۲۴ ساله در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ بیش از دو برابر شده است. البته حضور اتباع خارجی در کشور زمانی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد که فرصت‌های شغلی توسط اتباع خارجی دارای تخصص و مهارت یکسان با نیروی کار ایرانی، اشغال می‌شوند.

جدول ۳: جمعیت و نماگرهای نیروی انسانی در کشور - سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰

سال	فعالیت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر					
	بیکاری جمعیت		بدون احتساب اتباع خارجی		کل	
	نرخ بیکاری (درصد)	جمعیت بیکار	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال
۱۳۹۰	۱۴،۷۷	۳۵۶۰۰۲۲	۳۸،۰۸	۲۲۸۷۹۷۵۳	۳۸،۱۲	۲۴۱۰۶۸۹۶
۱۳۹۵	۱۲،۶	۳۲۵۸۲۱۵	۳۸،۹	۲۵۳۶۹۱۶۳	۳۹،۰	۲۵۹۲۹۰۳

منبع: مبنای محاسبه شاخص، نتایج طرح سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵

مطابق نتایج جدول فوق و با فرض جایگزین نشدن نیروی کار داخلی می‌توان دید در سال ۱۳۹۵ از یک‌سو خروج اتباع خارجی از بازار کار کشور سبب کاهش ۰،۱ درصدی نرخ مشارکت اقتصادی و از سوی دیگر موجب افزایش ۰،۲ درصدی نرخ بیکاری می‌شود.

با توجه به اطلاعات فوق می‌توان دریافت که اتباع افغانستانی که بیشترین جمعیت خارجی در ایران را به خود اختصاص داده‌اند و بیشتر در استان‌های شرقی ایران و یا حاشیه شهرهای بزرگ کشور سکونت دارند، توانسته‌اند فرصت‌های شغلی در

بخش‌های مختلف (به طور عام کشاورزی، ساختمان و خدماتی) را در اختیار بگیرند. آنچه که بر همه مردم عیان است حضور پرتلاش کارگران افغانستانی در بخش ساختمان است به طوری که بسیاری از کارشناسان معتقدند که ساخت و سازهایی که در سه دهه اخیر در کشور ایجاد شده است از طریق تلاش کارگران مهاجر افغانستانی است (وب سایت اداره کل اشتغال اتباع خارجی، ۱۳۹۶).

با نگاهی به آمار و ارقام فوق و همچنین جمعیت اتباع افغانستان و نیز پراکندگی جغرافیایی آنها می‌توان نتیجه گرفت که این پراکندگی اصلاً همگون نیست. این درحالیست که حتی در برخی از روستاها و حتی حاشیه شهرها این ناهمگونی چشم‌گیرتر می‌شود. از سوی دیگر، هرچند مرکز آمار ایران، طی طرح سرشماری عمومی نفوس و مسکن آمار و ارقام جالب توجهی را منتشر نموده است اما این آمار به دلایل مختلف از جمله عدم تفکیک بین اتباع افغانستانی ثبت شده و ثبت نشده یا به عبارتی مجازین و غیرمجازین ارزیابی تأثیرات حضور اتباع افغانستان بر اقتصاد ایران را با پیچیدگی‌هایی مواجه نموده است. از سوی دیگر، کمبود یا حتی فقدان آمار و ارقام مربوط به حوزه اشتغال اتباع خارجی، سطح دستمزدها، نوع زندگی، الگوی مصرف و غیره به ویژه در یکی دو سال اخیر بر پیچیدگی آن افزوده است. کما اینکه در سال‌های اخیر دولت جمهوری اسلامی ایران سعی نموده است از طریق ساماندهی کارت کار پناهندگان، این معضل را رفع نماید. با این حال با توجه به محدودیت‌های اعمالی در خصوص کار پناهندگان در ایران عملاً بخش عمده‌ای از آنها در مشاغلی که در کارت کار برای آنها تعیین شده است یا قادر به کار کردن نمی‌باشند و یا تمایلی به کار در این حوزه‌ها ندارند. لذا این کارت در غالب موارد فقط به عنوان تکلیف بر استان‌ها تحمیل شده و هزینه مستقیمی را نیز به پناهندگان وارد کرده و موجبات نارضایتی آنها را ایجاد کرده است. فشار مسئولین استانی نیز برای رعایت دقیق این قوانین کار ممکن است به این نارضایتی‌ها دامن زده و حتی مشکلات بیشتری را به ویژه در حوزه امنیتی به دنبال داشته باشد. به

دلیل این مسائل ما تحقیقات جامعی در خصوص تأثیر حضور آنها بر اقتصاد کشور نداریم هرچند برخی از تحقیقات انجام شده در سطح محلی و یا استانی باقی مانده است. اما از سوی دیگر اکثر تحقیقاتی که در زمینه تأثیر اقتصادی مهاجرین بر کشور میزبان انجام شده است مربوط به کشورهای توسعه یافته است که نتیجه این تحقیقات حاکی از آن است که در مجموع، مهاجرت تأثیر مثبتی بر اقتصاد کشور میزبان داشته است (فرهنگ، امید ۱۳۷۵: ۳۰).

دستمزد پایین، سخت‌کوشی کارگران مهاجر و پناهنده، و در بسیاری از موارد عدم استفاده این کارگران از پوشش‌های بیمه‌ای از جمله مواردی هستند که هزینه تمام شده تولیدات را پایین آورده و ریسک سرمایه‌گذاری برای کارهای تولیدی با استفاده از نیروی کار پناهندگان را پایین آورده است. تأثیر این مسئله را می‌توان در پیشرفت پروژه‌هایی از قبیل ساخت سیستم فاضلاب شهری، سدسازی و ساختمان سازی مشاهده نمود.

اما با وجود این توضیحات و تأثیراتی که شرح آن رفت، در سال‌های اخیر به ویژه به خاطر رشد تورم، افزایش نرخ دلار و تحریم‌های اعمالی، کشور با چالش‌های مختلفی روبرو شد که پناهندگان نیز از آن متأثر گردیدند. این مسائل حتی باعث رشد بازگشت اتباع افغانستان به کشور خود شد. در این خصوص به گفته لارنس هارت،^۲ رئیس هیأت مأموریت سازمان بین‌المللی مهاجرت در افغانستان در سال ۲۰۱۸ میلادی در مجموع ۷۷۳ هزار و ۱۲۵ مهاجر افغان به صورت داوطلبانه یا به اجبار ایران را ترک کرده‌اند که این عداد ۶۶ درصد بیشتر از آمار سال ۲۰۱۷ می‌باشد. وی دلیل بازگشت این افراد را به خاطر کاهش فرصت‌های اقتصادی در منطقه از جمله در ایران می‌داند (دویچه وله، ۲۰۱۹).

^۲ Lawrence Hart, IOM's Afghanistan Chief of Mission and Special Envoy

با نگاهی که به مسئله تحریم‌ها و چالش‌هایی بوجود آمده برای پناهندگان و همچنین دستمزد پایین آنها به نسبت به ایرانیان خواهیم دید که وضعیت اقتصادی آنها بیش از پیش آسیب دیده است. شاید در نگاه اول دستمزد پایین آنها به عنوان یکی از عوامل تولید محسوب گردد اما حقیقت آن است که به این مسئله به صورت صفر یا صد نمی‌توان نگاه کرد. در کشورهای پیشرفته دستمزد پائین تأثیرزبادی بر کل مخارج و در نتیجه بر قیمت تمام شده دارد ولی این مسئله به تمامی رشته‌های تولیدی در کشورهای در حال توسعه قابل تعمیم نیست. به عنوان مثال هرچند در مشاغلی از قبیل کشاورزی، آجرپزی و دامداری، دستمزد، بخش عمده‌ای از مخارج را تشکیل می‌دهد، اما در رشته‌های ساختمان‌سازی، راه و مشاغل مشابه که اغلب پناهندگان درگیر می‌باشند تأثیر دستمزد چندان قابل توجه نبوده تا قیمت تمام شده این خدمات را به صورت ملموس کاهش دهد. این تأثیر با توجه به افزایش حداقل دوبرابری قیمت‌ها به ویژه در سال‌های اخیر و ثابت ماندن نسبی دستمزدها کمتر شده است. علاوه بر این از آنجا که کارگران افغانستانی عمدتاً متصدی کارهای غیرتخصصی هستند، تأثیر این اختلاف دستمزد آنان با کارگران ایرانی باز هم کمتر می‌شود. لذا این دستمزد کم هرچند در تولید تأثیرگذار است اما با توجه به وجود خیل کارگران بیکار در کشور و نیز نداشتن تخصص از سوی بسیاری از پناهندگان، تأثیر اشتغال آنها، در شرایط رکود اقتصادی کنونی و تعطیلی برخی از کارگاه‌ها و کارخانه‌های کوچک و بزرگ، بر تولید کمرنگ‌تر شده و از سوی دیگر برخی از اقشار پناهنده و مهاجر به ویژه آنهایی که دارای تخصص بوده‌اند کشور را ترک کرده‌اند. لذا آنهایی که در کشور باقی مانده‌اند به ویژه پناهندگان افغانستانی، به دلیل این مسائل و تورم شدید وضعیت معیشتی‌شان شدیداً تحت تأثیر قرار گرفته است. چه بسا ادامه روند کنونی بیکاری و در نتیجه فقر آنها را به دنبال داشته باشد. اشتغال اتباع خارجی از جمله پناهندگان افزون بر ملاحظات انسانی، وابسته به شرایط اقتصادی-اجتماعی و مصالح کشور است؛ چنانکه با تغییر این شرایط وضعیت آنان نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. هرچند آمار دقیقی در خصوص میزان اشتغال به کار

پناهندگان در کشور وجود ندارد اما شواهد و قرائن حاکی از آن است که بیشترین سهم اشتغال اتباع افغانستان در ایران مربوط به بخش ساختمان، سپس کشاورزی و بعد از آن خدمات عمومی و در نهایت صنعت می‌باشد. در طی سال‌های اخیر تغییر رویکرد نهادهای دولتی در ایجاد فضای باز آموزشی و تخصصی برای پناهندگان فرصت‌های معیشتی مختلفی را برای آنها ایجاد کرده است. با گذشت زمان به کارگرفتن پناهندگان در مهارت‌ها و فرصت‌های معیشتی آنها برای پیدا کردن یک راه حل پایدار برای وضعیت خود در کشور خود و یا در جای دیگر آماده می‌سازد.

پیشنهادهات

- تغییر برخی قوانین مرتبط با پناهندگان: متأسفانه برخی از قوانین به ویژه در حوزه اشتغال اتباع خارجی حتی با اینکه اجرا نمی‌شوند یا به صورت محدود اجرا می‌شوند موجبات نارضایتی در جامعه پناهندگان و اتباع خارجی در کشور را به دنبال داشته و سردرگمی‌ای نیز در بین مسئولین اجرایی ایجاد کرده است. چرا که در برخی استان‌ها اجرای آن منجر به ایجاد تنش در بین جامعه پناهنده و جامعه میزبان شده و در برخی از استان‌ها که اجرا نمی‌شود منجر به قبح‌شکنی در خصوص عدم اجرای قانون می‌گردد. لذا لازم است قوانینی وضع گردد که اولاً قابلیت اجرا داشته باشد و ثانیاً وضعیت اقامتی و معیشتی اتباع خارجی را نیز مدنظر قرار دهد. از جمله مواردی که می‌توان در این حوزه بدان اشاره کرد عبارتند از اصلاح مقررات مربوط به کار پناهندگان و تنظیم مشاغل مجاز براساس واقعیت جامعه.
- کسر مالیات بردرآمد اتباع: در حوزه معیشت پناهندگان در ایران یکی از مواردی که نگرانی آنها را به دنبال داشته است مسئله پرداخت عوارض سالانه به ویژه هنگام تمدید کارت آمایش آنها می‌باشد که این مسئله هزینه قابل

توجهی را به خانواده‌های پناهندگان تحمیل می‌کند. اداره امور اتباع و مهاجرین خارجی به جای دریافت عوارض شهرداری و مالیات، می‌تواند با همکاری دیگر ارگان‌های مربوطه اقدام به گرفتن مالیات از درآمد پناهندگان کند. این روش می‌تواند از بسیاری از نارضایتی‌ها کاسته و کسانی که توانایی کارکردن ندارند را نیز از این مسئله مستثنی می‌شوند و در نتیجه شناسایی اقشار آسیب‌پذیر بهتر صورت گرفته و از فشار بر آنها و همچنین مسئولان اجرایی نیز کاسته می‌شود.

■ آموزش و ایجاد فرصت‌های معیشتی: براساس مطالعات آژانس پناهندگان سازمان ملل متحد، ایجاد شرایط بازگشت بهترین راه‌حل پایدار برای پناهندگان می‌باشد. این مسئله نیز بدست نمی‌آید مگر با ارتقاء سطح مهارت‌های آنها در کشور میزبان. این مطالعات نشان می‌دهد که پناهندگانی که قادر به ایجاد و حفظ دارایی‌های معیشتی هستند، بیشتر احتمال دارد که در زمان برقراری امنیت مناسب، به کشور خود بازگردند. با این حال، با وجود سخاوتمندی قابل توجه دولت جمهوری اسلامی ایران، شرایط زندگی پناهندگان افغان متأثر از معرفی طرح هدفمندکردن یارانه‌ها، همه‌گیری و شیوع کرونا، رکود اقتصاد جهانی و تشدید تحریم‌های بین‌المللی بوده که منجر به تورم و در نتیجه آن افزایش چشمگیر قیمت اقلام و خدمات مختلف بوده است. در شرایط فقدان شبکه کمکی و سایر اقدامات حمایت‌های اجتماعی، معیشت اکثریت پناهندگان، به علت پایین بودن درآمد و عدم دسترسی به خدمات مالی و اعتباری که در اختیار جامعه میزبان قرار دارد، در معرض خطر بیشتری قرار گرفته است. بنابراین این مسئله خطر امنیتی، گسترش قاچاق مواد مخدر و بزهکاری از سوی اتباع خارجی را به دنبال خواهد داشت. در این راستا از اواسط سال ۱۳۹۳ تعداد مشاغل رسمی مجاز در دسترس پناهندگان توسط دولت جمهوری اسلامی ایران افزایش یافته است و دسترسی آنها به

آموزش و پرورش و مهارت‌های تقاضا محور ارتقاء یافته است. لذا گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در میان پناهندگان می‌تواند ضمن ایجاد شرایط یکجانشینی آنها، این امکان را نیز فراهم می‌کند که در صورت بازگشت به کشور خود به واسطه تخصصی که دارند ادغام پایداری داشته باشند و مجدداً مجبور به عزیمت به ایران به ویژه به صورت غیرمجاز نگردند.

■ تسهیل در صدور روادید برای متقاضیان کار در ایران: تسهیل صدور روادید و اطمینان از اینکه متقاضیان کار به سادگی می‌توانند به کشور تردد داشته باشند منجر خواهد شد که آنها پیش از انقضای روادید خود، نسبت به تمدید مجدد آن خود اقدام نموده و از اقامت غیرقانونی در کشور بپرهیزند. این مسئله باعث قانونمند شدن اقامت مهاجرین اقتصادی افغانستانی می‌شود و در نتیجه از وقوع دیگر مشکلات در کشور نیز جلوگیری به عمل می‌آید.

جمع‌بندی

افغانستان، کشوری که در طول سالیان متوالی درگیری جنگ‌ها و نزاع‌های داخلی و خارجی بوده، زیرساخت‌های آن آسیب جدی دیده و به همین دلیل در بسیاری از ولایات این کشور درگیری‌ها حتی اجازه تشکیل این زیرساخت‌ها را نداده است. هرچند در برهه‌هایی امید برای بازسازی و ثبات امنیت در این کشور ایجاد گردید اما پس از مدتی این امیدها نیز به دلایل داخلی و مداخلات خارجی رنگ باخته و برای مردم آن چاره‌ای جز کوچ از دیارشان را باقی نگذاشته است. این شرایط باعث گردید که افغانستان بنا بر آخرین گزارش‌های رسمی منتشر شده توسط کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان با جمعیت پناهنده دو میلیون و ششصد هزار نفری بعد از جمهوری عربی سوریه که اخیراً به دلیل جنگ با داعش بیش از شش میلیون و سیصد هزار نفر از اتباع این کشور آواره شده‌اند،

جایگاه دوم را به خود اختصاص دهد. ایران که در همسایگی افغانستان قرار دارد در کنار پاکستان بیشترین تأثیر را از مهاجرت اتباع افغانستان پذیرفته است. از این رو افرادی که به ایران وارد شده‌اند یا امکان بازگشت برایشان فراهم نشده است و یا اینکه بعد از بازگشت به دلیل مشکلات برشمرده شده مجدداً به ایران عزیمت نمودند. لذا شرایط موجود باعث شده است که این افراد برای گذران زندگی مجبور شده وارد حوزه‌های مختلف اشتغال در کشور شوند که این مسئله هم فرصت و هم چالش‌هایی را برای جامعه مهمان و جامعه میزبان به دنبال داشته است. لذا با بهره‌مندی از ظرفیت‌های موجود در هر دو جامعه و استفاده از پیشنهادات کارشناسانه می‌توان بگونه‌ای برنامه‌ریزی نمود که هم رضایت و منفعت جامعه میزبان و هم مهمان را دنبال داشت.

منابع و مأخذ

- فرهنگ، امید (۱۳۷۳). کارگران افغانستانی سازندگان بی نام و نشان ایران، نشریه گفتگو، شماره ۱۱، ص ۴۳-۵۰.
- بداله، محمدی (۱۴۰۰). مهاجرت افغانستانی‌ها به ایران و تأثیر آن بر امنیت ملی (۱۴۰۰-۱۳۵۷)، نشر برتراندیشان.
- وب سایت اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی وزارت کشور جمهوری اسلامی ایران.
- وب سایت آژانس پناهندگان سازمان ملل متحد در ایران.
- وب سایت دویچه وله